

Kommunstyrelsekontoret
Avd för samhällsutveckling
Maria Jonasson

2020-05-27

KS-2020-00387

Ert dnr: M2020/00276/KI

Miljödepartementet

Remissvar på Översyn av åtgärdsprogram för luft

Bakgrund

Utöver utvalda statliga myndigheter har Sundsvalls kommun tillsammans med ett antal andra kommuner, länsstyrelser och luftvårdsförbund fått möjlighet att yttra sig över två rapporter som behandlar en översyn av åtgärdsprogram för luft. Regeringen vill ha synpunkter på förslagen och materialet i betänkandet och det samlas in av miljödepartementet, fram till den 30 juni 2020.

Synpunkter

Generellt

Sundsvalls kommun välkomnar denna översyn och instämmer i den problembeskrivning som läggs fram i båda rapporterna. Systemet för åtgärdsprogrammet lägger idag stort ansvar på kommunerna, samtidigt som kommunernas rådighet i många fall är begränsad när det kommer till att implementera effektiva åtgärder för förbättrad luftkvalitet. Stödet i kommunens arbete med åtgärdsprogrammen är också idag begränsat.

Generellt ställer vi oss positiva till de förslag som presenteras i båda rapporterna. I Naturvårdsverkets rapport finns det några förslag som vi inte är positiva till eller som vi är tveksamma till.

Statskontorets rapport

Vi instämmer i det som lyfts i remissen om kommunernas brist på rådighet över utsläppskällor. Som exempel lyfts kommunernas svårighet att införa åtgärder på det statliga vägnätet, och då särskilt där statliga vägar går genom stadsmiljön. Detta stämmer väl in på Sundsvalls kommun, där den statliga europavägen E14 går genom staden. Bergsgatan, som del av E14, är idag den väg som främst överskrider eller riskerar att överskrida miljökvalitetsnormen. Trots det är det kommunen, inte staten, som ska upprätta ett åtgärdsprogram. Här upplever Sundsvalls kommun att det tar för lång tid för Trafikverket att få fram investeringsmedel inom nationell plan för att, som i det här fallet, kunna bygga en gång- och cykelväg längs Bergsgatan och hitta en ny lokalisering för E14.

Samtliga förslag som lyfts fram i Statskontorets rapport är bra. Vi delar uppfattningen att det vore enklare att låta Naturvårdsverket besluta om att kommunen behöver upprätta åtgärdsprogram istället för att gå via länsstyrelsen. Statskontorets förslag innebär inte några större förändringar i kommunens kostnader för arbetet med åtgärdsprogram. Vi ställer oss positiva till ett ökat stöd från Naturvårdsverket i vägledning, kvalitetsgranskning och uppföljning. Ett sådant stöd från myndigheten skulle förenkla processen.

Naturvårdsverkets rapport

Sundsvalls kommun ställer sig positiva till de flesta av de tjugo förslag som presenteras i Naturvårdsverkets rapport.

Förslag som Sundsvalls kommun ser som särskilt positiva

Att Naturvårdsverket ges möjlighet att lyfta ofullständiga åtgärdsprogram till regeringen är bra. Förslaget säkerställer att åtgärdsprogrammen får tillräcklig kvalitet till nytta för människors hälsa och miljö. Ett sådant förslag kan också ge större möjlighet att överbrygga de målkonflikter som ofta uppstår mellan olika instanser i arbetet med åtgärdsprogram.

Att Naturvårdsverket föreslås utöka sin stödjande funktion till kommunerna i processen med framtagande och genomförande av åtgärdsprogrammen.

Förslagen om att utreda fler verktyg för kommunerna för att kunna implementera effektiva åtgärder. Sundsvalls kommun ställer sig bakom Naturvårdsverkets förslag att ge kommunen möjlighet att minska själva källan till föroreningarna, och även förslaget om utredning av differentierad trängselskatt. Sundsvalls kommun välkomnar också förslaget om en utredning om hur efterlevnaden av dubbdäcksförbudet kan förbättras.

Att Naturvårdsverket och Boverket ska ge stöd till kommunerna för hur luftkvalitet ska hanteras i den fysiska planeringsprocessen. Den fysiska planeringsprocessen är en viktig långsiktig åtgärd för förbättrad luftkvalitet i städer. Ökat kunskapsstöd till kommunerna skulle kunna förbättra processen för en långsiktigt hållbar planering för förbättrad luftkvalitet, samt ge vägledning i att hantera målkonflikter.

Begränsad möjlighet till att införa effektiva åtgärder innebär att kommunen idag vid överskridanden av normen för partiklar PM10, i stor utsträckning förlitar sig på kortsiktiga åtgärder som t.ex. dammbindning och städning av gator. Dessa åtgärder är i längden kostsamma och för att hålla halterna nere behövs en utökad budget för vinterväghållning medan källan till utsläppen kvarstår. Många av de förslag som läggs fram i Naturvårdsverkets rapport skulle, om de genomförs, öka kommunens möjlighet att tillsätta effektiva åtgärder för förbättrad luftkvalitet.

Förvaltningen är positiv till de förslag som rör utökad stöd och vägledning till kommunerna i framtagandet av kontrollstrategier. Förvaltningen välkomnar även förslaget om att SMHI skulle få i uppdrag att genomföra en nationell modellering av luftkvalitet i alla tätorter. Även

förslaget om att SMHI skulle tillhandahålla det nationella luftmodelleringsystemet SIMAIR gratis till kommuner är positivt.

Sundsvalls kommun menar att även de förslag som lyfts fram i Naturvårdsverkets rapport är positiva. Det är bra om SMHI skulle få i uppdrag att genomföra en nationell modellering av luftkvalitet i alla tätorter. Även förslaget om att SMHI skulle tillhandahålla det nationella luftmodelleringsystemet SIMAIR gratis till kommuner är positivt.

Ett annat positivt förslag handlar om utökade resurser till det nationella referenslaboratoriet så att stödet till kommunerna kan utökas. Det skulle innebära bättre hjälp vid upphandling eller till och med nationella ramavtal där kommunerna kunde avropa luftövervakningstjänster.

Trots att förslaget om att införa årlig redovisning av åtgärdsprogram till Naturvårdsverket skulle innebära mer arbete för kommunen så är bra med en tydlig systematik som bidrar att luftvårdsarbetet blir mer strukturerat och effektivt.

Förslag som Sundsvalls kommun är negativa eller tveksamma till

Att göra en samhällsekonomisk analys låter väldigt omfattande och komplicerat. Vad ska i så fall ingå i en sådan analys? Det är beslutat att vi ska följa miljökvalitetsnormerna och därför bör nyttan ligga i att lösa problemet med höga halter. Det är mer rimligt att arbeta med kostnadseffektiva åtgärder. Då borde det räcka att jämföra ”effekt per satsad krona”.

Det är bra om Naturvårdsverket kan förenkla istället för att tynga ner Luftguiden med ännu mer detaljer. Skriv mer rakt och konkret istället för att förklara allt i detalj. Det blir svårt att ta till sig den mycket omfattande textmassan i Luftguiden annars. Mallar är ett bra sätt att förenkla för kommunerna. Eftersom det är ganska få åtgärdsprogram som tagits fram finns det heller inte så många exempel att hämta inspiration och kunskap från.

För Sundsvalls kommun har åtgärdsprogrammet inneburit ett stöd för en omställning till ett mer hållbart resande, både på kort och lång sikt. Vi upplever själva att det fanns en acceptans för de åtgärder vi föreslog och att framtagandet gick relativt smidigt. Däremot är det svårt att bedöma effekter av enskilda åtgärder. Det är ännu svårare att följa upp effekten om det är många olika åtgärder som genomförs under samma tid. En databas med åtgärder och effekter låter därför som en särskilt bra idé.

Naturvårdsverket föreslår att regeringen ger SMHI ansvar och mandat att årligen genomföra en nationell modellering av luftkvalitet för alla tätorter i Sverige. En nationell modellering är beroende av aktuella trafikdata och Naturvårdsverket föreslår därför också att regeringen ger Trafikverket, Naturvårdsverket, SKR och SMHI i uppdrag att utreda behov, nyttor och möjligheter av att nationellt samla in och tillhandahålla kommunala trafikdata. Förslaget är bra men insamlingen av trafikdata bör begränsas till vissa gator beroende på vilken trafikmängd de har. Det blir annars ett väldigt omfattande arbete att ajourhålla trafik på alla gator i en kommun.

En baksida med miljözoner är att kommuner som inte inför miljözoner riskerar att få dit fordon som orsakar mer föroreningar. Det är kostsamt att investera i t ex nya lastbilar så ett åkeri ser nog till att få ut den vinst de behöver innan fordonet anses förbrukat.

Åtgärder kring parkering är alltid tveksamma. På kort sikt kan de absolut ha effekt, särskilt för NO-halter. Men åtgärder för parkering löser inte problemet med partiklar. Inte heller bidrar sådana åtgärder till att få människor att ställa om till att gå och cykla, något som vi vet är nödvändigt för att klara alla de globala och nationella mål som finns. Vi vet att parkerade bilar är utrymmeskrävande och detta i sig är en målkonflikt i den fysiska planeringen.

Förslaget att kommunerna ges rätt att upplåta allmän mark till särskilda parkeringar för bilpooler är också tveksamt. Detta förutsätter att bilpoolen är öppen för alla. Det är problematiskt att upplåta allmän plats till ett enskilt företag tills vidare. Här tänker vi att det kan bli konflikter med restauranger som får hyra allmän plats, men bara tidsbegränsat, för t ex uteserveringar. Upplåtelse av allmän plats måste vara lika för alla.

Sundsvalls kommun

Peder Björk
Kommunstyrelsens ordförande